

УДК 378.4(082):159.9

ББК 74.58

В53

Рецензенти:

**О. П. Сергеснкова,
В.М. Шмаргун,**

доктор психологічних наук, професор
доктор психологічних наук, професор

Редакційна колегія:

Г. К. Радчук,

доктор психологічних наук, професор (відповідальний редактор);

Т. В. Дуткевич,

кандидат психологічних наук, професор (заступник відповідального редактора);

О. В. Савицька,

кандидат психологічних наук, доцент (відповідальний секретар);

Н.П.Панчук,

кандидат психологічних наук, доцент;

В. І. Співак,

кандидат психологічних наук, доцент;

В.М.Федорчук,

кандидат психологічних наук, доцент.

*Рекомендовано до друку вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 11 від 26 листопада 2015 р.)*

В53 Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Психологічні науки. / [редкол.: Г.К. Радчук відп. ред. та ін.]. — Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. — Вип.7. — 208 с.

ISBN 978-617-681-107-7

У науковому виданні вміщені статті, науковців, науково-педагогічних працівників, практикуючих психологів, аспірантів, що відображають результати їх теоретико-експериментальних досліджень в царині психології. Авторами статей є представники наукових і освітніх закладів України та найближчого зарубіжжя.

Видання адресоване науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, педагогам, психологам закладів освіти та студентам вишів.

ISBN 978-617-681-107-7

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ №14578-3549 ПР від 11.11.2008 р.

УДК 378.4(082):159.9

ББК 74.58

© К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2015

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ТА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ КАЗАНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ : «СПЕЦІАЛЬНА (ДЕФЕКТОЛОГІЧНА) ОСВІТА»)

Специфіка реалізації навчання студентів дефектологічного напрямку в федеральному ВНЗ здійснюється з урахуванням базового дидактичного принципу, а саме інтеграції різних видів діяльності та забезпечення єдності теоретичного та практичного компонентів навчання, пов'язаних із здійсненням практики саме цієї діяльності: відпрацювання способів діяльності та вміння вирішувати реальні соціальні завдання. Суттєвою інтегративною тенденцією є забезпечення в процесі навчання взаємозв'язку теорії з самостійною роботою студентів, яка формує готовність до самоосвіти, створює базу для професійного навчання, прагнення постійно підвищувати власну компетентність.

Ключові слова: освітня діяльність, дослідницька діяльність, спеціальна дефектологічна освіта, технології навчання.

На сучасному етапі розвитку освіти, проблема підготовки висококваліфікованих фахівців є особливо гострою та дискусійною, оскільки всюди відбувається пошук шляхів підвищення горизонтальної та вертикальної мобільності студентів в рамках системи професійної освіти, свободи вибору освітніх траєкторій та професійної кар'єри; підвищення ролі професійних компетенцій на основі академічних знань у змісті освіти. Крім того, здійснюється постійний пошук шляхів і способів забезпечення внутрішньої спадковості між сегментами та рівнями системи в цілому і формування нових типів інтегрованих багаторівневих навчальних закладів, які здатні максимально повно задовольнити потреби в навчанні в межах місцевого співтовариства та з урахуванням специфіки місцевого ринку праці [14]. Рішення даної проблеми є актуальним для системи вищої освіти країни та Казанського (Приволзького) Федерального університету, оскільки університет є інноваційним центром технологічного розвитку регіону, реалізує пріоритетне завдання об'єднання освіти, науки та виробництва в рамках підготовки компетентних фахівців, які можуть швидко перебудовуватися в залежності від змін на ринку праці Республіки Татарстан і Приволзького федерального округу в цілому, одночасно підлаштовуючи освітні програми та наукові дослідження на завдання конкретних виробничих напрямків [16].

Проведений теоретичний аналіз показав, що існують певні

причини, що уповільнюють загальний хід актуалізації даного процесу в контексті ступеневої освіти : недостатнє володіння студентами вміннями самоосвіти та науково-дослідної діяльності, традиційний характер педагогічної взаємодії, низька особистісна мотивація як студентів, так і викладачів [2; 15] .

У наукових працях сучасних педагогів і психологів відзначається низька ефективність проведеної вищими навчальними закладами роботи щодо актуалізації ресурсів освітньої та науково-дослідної діяльності студентів, вказується, що повністю не розкривається педагогічне та організаційне забезпечення даного процесу, лише фрагментарно розкриті особливості процесу актуалізації; переважають дослідження окремих видів підготовки випускників; не досліджувалися типові тенденції та закономірності актуалізації процесу інтеграції самоосвіти, освітньої та науково-дослідної діяльності студентів [6; 9].

Мета дослідження: опис реалізованої в Казанському федеральному університеті освітньої технології, побудованої на інтеграції освітньої та науково-дослідної діяльності студентів з метою розвитку пізнавального потенціалу, підвищення їх здатності до самоосвітньої та науково-дослідницької діяльності.

Казанський федеральний університет є провідним навчальним закладом в Поволжі з підготовки педагогів і психологів, має всі рівні вищої освіти (бакалаврат, спеціалітет, магістратуру, аспірантуру), докторантуру, а також розвинуту систему підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників освіти. Основною місією кафедри є формування корпорації фахівців вищої кваліфікації в галузі спеціальної психології, логопедії та дошкільної дефектології [13].

Зазначена модель підготовки студентів складається з двох напрямів: *змістовного напрямку*, що включає міждисциплінарну інтеграцію, тобто створення інтегрованих курсів, програм і проєктів; інтеграцію змістових складових різних освітніх сфер (інтеграція загальної та професійної освіти); побудова інтегрованого змісту тих чи інших освітніх сфер, і *організаційно-технологічного напрямку*, пов'язаного з розвитком інтегративних форм навчання та освіти, а також інтегративних технологій.

У статті представлено досвід роботи кафедри спеціальної психології та корекційної педагогіки Інституту психології та освіти Казанського федерального університету з реалізації процесу освітньої та науково-дослідної діяльності, яка сприяє набуттю студентами знань, умінь і професійних компетенцій, спрямованих на їх особистісний та професійний розвиток [11; 14]. Що стосується навчання, то в рамках спеціальної (дефектологічної) освіти важливо зазначити, що специфіка цього напрямку побудована з урахуванням інтеграції різних видів діяльності та забезпечення єдності теоретичного та практичного компонентів навчання. Для освоєння нової діяльності (навіть з

навчальними цілями) потрібні нетрадиційні форми взаємодії викладача та учнів, можливість зміни видів діяльності, більш сильна мотивація. З цією метою при кафедрі функціонує навчально-наукова лабораторія «Рання допомога та комплексний супровід дітей з обмеженими можливостями зоров'я», яка здійснює:

проведення прикладних наукових досліджень в сфері ранньої допомоги та психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу дітей з обмеженими можливостями та інтеграцію науково-освітньої діяльності з інноваційними проектами, науково-дослідними працями в прикладних галузях науки [4; 5; 7; 8];

організаційне забезпечення науково-дослідної роботи студентів, які навчаються за напрямом 050700 «Спеціальна (дефектологічна) освіта», за спеціальністю «Логопедія», «Спеціальна психологія», «Дошкільна дефектологія» в рамках студентських науково-дослідницьких груп та товариств [6].

Для проведення комплексного психолого-педагогічного обстеження дітей раннього та дошкільного віку використовується обладнання «БОС - логотерапевтичний» [12].

В рамках роботи лабораторії викладачами використовувалися інтерактивні технології роботи зі студентами, такі як мозковий штурм, круглі столи (дискусії, дебати), case-study (аналіз конкретних ситуацій, ситуаційний аналіз), ділові та рольові ігри, майстер-класи, сократичні діалоги, обговорення в групі, тренінги, тьюторинг, технологія створення команди тощо. Зазначені технології об'єднані високою ефективністю та цілим рядом переваг. Навчання є більш індивідуальним, враховує особливості особистості, інтереси та потреби кожного студента. І у викладачів, і у студентів з'являється можливість лаконічно і стисло представити будь-який обсяг навчальної інформації. Поліпшується візуальне сприйняття, значно спрощується процес засвоєння навчального матеріалу. Активізується пізнавальна діяльність студентів, вони отримують теоретичні знання та практичні навички [2; 3].

Найбільш ефективною технологією, яка використовується у навчанні студентів є тьюторіал, який передбачає проведення очних навчальних занять за допомогою інтерактивних технологій і стимулюючих прийомів, які дозволяють супроводжувати самостійну діяльність студентів. Це інструкції, серія ретельно розроблених програм, що спрямовують діяльність студентів, демонстрація застосування в роботі інноваційних методик, методів і прийомів, в процесі якої тьютор дає інструкцію, проводить демонстрацію, а потім дає можливість студенту відпрацювати навичку.

Головною метою реалізованого на кафедрі особистісно-розвивального підходу є створення в процесі навчання тих умов, які забезпечують інтелектуальний простір вибору, прояву і розвитку особистісних та інтелектуальних здібностей студентів. Створюється така

організація процесу засвоєння, при якій студенти прагнуть самостійно здобувати нові знання, розвиваючи власні інтелектуальні вміння, інтереси, реалізуючи пізнавальні потреби, а не отримувати готову інформацію для заучування та відтворення без достатнього осмислення.

Найбільш вагоме місце в системі інтелектуально-розвиваючого навчання посідає формування понятійного мислення студентів, що становить психологічну основу інтелектуальної компетентності та є важливою умовою їх інтелектуального та професійного зростання [1; 9]. Усвідомлене володіння категоріальним апаратом науки дає можливість розуміти інформацію і адекватно сприймати її, виділяючи істотні, необхідні та достатні ознаки змісту певного поняття, встановлення взаємозв'язку одного поняття з іншим. Формування в індивідуальній свідомості студентів наукових понять здійснюється не зі сторони предметної віднесеності, а зі знайомства з гіпотезами, постулатами, моделями [10].

Процес формування у студентів наукових понять представлено як активну діяльність, спрямовану на підключення чуттєво-сенсорних вражень студентів, оборотні інтерпретації інформації з мови наукових знаків і символів на мову образів, роботу з визначеннями досліджуваних понять та його ознаками, з'ясування зв'язків з іншими поняттями. Застосовуються активні методи навчання, в результаті яких студенти стають співавторами визначення суті того чи іншого поняття.

1. «Мозковий штурм» або «Хто глибше проникне в суть поняття?». Пропонується групова робота над запропонованим поняттям: група виділяє істотні ознаки та намагається дати визначення. Потім йде захист кожною групою висунутої гіпотези. Наприкінці роботи складається загальне поняття, яке порівнюється із загальноприйнятим поняттям в науці. Безсумнівною перевагою даного прийому є те, що властивість, явище, закономірність стають для студентів особистісно-значущими.

2. Ієрархізація поняття. Пояснення поняття з виділенням його істотних і відмінних від інших ознак супроводжується графічним або схематичним зображенням цього поняття в системі вже відомих, і визначенням місця та виду в цій системі.

3. Порівняння кількох точок зору на те чи інше поняття.

4. «Ділова картотека». Зазначений прийом використовується на заключних заняттях, пов'язаних з класифікацією понять за наступною схемою:

а) формується пакет термінокарт на кожную групу. Студентам дається завдання на окремих картках записати всі поняття даного розділу. На окремому аркуші записується еталон;

б) групи обмінюються пакетами термінокарт і отримують інструкцію розкласти їх на столі в логічній послідовності. Для успішного виконання завдання студенти повинні чітко розрізнити родові, видові та

конкретні поняття;

в) перевірка складених схем може здійснюватися викладачем, або за допомогою складеного еталону.

«Ділова картотека» вирішує кілька завдань: закріплюються десятки понять, розвиваються розумові операції, йде розвиток і поповнення словникового запасу, закріплюються вміння ділового спілкування [15].

Оволодіння прийомами, що забезпечують засвоєння категоріального апарату, формує індивідуальний стиль пізнавальної діяльності, забезпечує її саморегуляцію, самостійність та активність.

Крім того, активно використовується технологія створення команди, що заохочує до співробітництва, бажанням ділитися інформацією та створювати атмосферу довіри. Технологія групового навчання передбачає об'єднання студентів в мікрогрупи для виконання наборів навчальних впливів, з метою обміну досвідом вирішення педагогічних проблем. З технологією групового навчання тісно пов'язана технологія проєктів або проєктивна діяльність студентів, що спрямована на розробку інтегрованої програми із заздалегідь обраною метою або концепцією, що забезпечує створення структурованого контексту формування професійної компетентності студента в ситуації реальної роботи. Для розробки та реалізації проєкту формується група із студентів. Завдання проєктної команди – протягом певного строку провести всі необхідні дослідження та інші дії, визначити цілі та завдання проєкту, що орієнтовані на вирішення реальної проблеми, розробити рекомендації для його практичного впровадження та завершення. Іноді члени проєктної команди не тільки дають рекомендації, але й продовжують роботу над проєктом та його практичним втіленням в життя, в процесі написання випускної кваліфікаційної роботи.

Застосування даних технологій дозволило в складі лабораторії об'єднати студентів у творчі групи, що організовані відповідно до їх наукових інтересів, під керівництвом викладачів кафедри спеціальної психології та корекційної педагогіки та розробити наступні проєкти: «Клініко-психолого-педагогічні основи роботи в службах ранньої допомоги та Лекотека», «Удосконалення процесу корекції мовних порушень за допомогою інноваційного методу біологічного зворотного зв'язку», «Особливості роботи спеціального психолога з дітьми із ДЦП в умовах Лекотеки», «Інклюзивна освіта як форма соціокультурної реабілітації дітей зі складною структурою дефекту», «Використання методу системних розстановок Б. Хелінгера в роботі з сім'єю, яка виховує дитину з обмеженими можливостями здоров'я в умовах Лекотеки».

Іншою інноваційною формою інтеграції освітньої та науково-дослідної діяльності студентів є організована на кафедрі «Студентська академія наук», головною метою створення якої було забезпечення умов для всебічного і найбільш повного розвитку творчого та наукового

потенціалу студентів, а також формування стійкого інтересу до науково-практичної та дослідної діяльності, залучення студентів до вирішення актуальних завдань науки та практики. Основними напрямками діяльності Академії є: організація та проведення внутрішніх, міжрегіональних, всеросійських та міжнародних конференцій, форумів, круглих столів, інтернет-конференцій, олімпіад з актуальною науковою тематикою, тренінгів, майстер-класів з підвищення професійної компетентності; збільшення публікаційної активності учнів, навчання роботі з бібліографічними базами даних, навчання технології наукового дослідження, інформування про можливості участі в регіональних та федеральних цільових програмах; здійснення виїзних наукових шкіл міжнародного та всеросійського рівня [16]. В рамках роботи Студентської Академії наук викладачі ефективно використовують ще одну інноваційну технологію – коучинг, яка дозволяє за рахунок чіткого визначення власних цілей та завдань, нових підходів і можливостей досягати високих результатів в професійному житті. У процесі коучингу викладач не навчає, не дає готових знань, порад, рекомендацій. Він лише задає питання студентам, відповідаючи на які, студенти самостійно приходять до більш глибокого усвідомлення ситуації, проблеми та шляхів вирішення. Викладачі використовують активні методи коучингу: консультування; наставництво; створення мережі особистих контактів, спонсорство (коли досвідчений вчитель-логопед допомагає студенту розпочати кар'єру). На відміну від індивідуальних навчальних курсів або інструкцій, які просто вказують, що потрібно робити, коучинг допомагає студенту самому вибирати способи дій і вчитися самостійно.

Однією з ефективних форм інтеграції освітньої та науково-дослідної діяльності студентів є організація та проведення наукових заходів міжнародного, всеросійського та регіонального рівнів. З метою стимулювання науково-дослідної роботи студентів створюються умови для розкриття творчих здібностей студентів, залучення студентів молодших курсів в науково-дослідну роботу, стимулювання участі професорсько-викладацького складу в організації науково-дослідної роботи студентів, відбору кращих наукових робіт для участі в конкурсах. Починаючи з першого курсу, кожен студент кафедри під керівництвом викладача проводить дослідження в рамках обраної ним наукової теми, результати якого апробує на студентських науково-практичних конференціях, семінарах, форумах. З метою інтеграції науки та практики кафедрою щорічно проводиться Всеросійська виставка «Вектор успіху: кращі розробки методичних посібників та корекційних занять з логопедії та спеціальної психології», де студенти та практикуючі фахівці презентують розроблені ними науково-методичні посібники, програми з спеціальної психології та корекційної педагогіки.

Корисним і цікавим може стати досвід нашої кафедри з обліку та реєстрації випускників, що займаються науково-дослідницькою роботою,

мають публікації, захистили дисертації. Це певною мірою може служити показником взаємозв'язку теорії з самостійною роботою студентів, яка формує готовність до самоосвіти, створює базу для професійного навчання протягом усього життя, можливість постійно підвищувати власну кваліфікацію.

Проведене нами дослідження дозволило зробити наступні висновки.

1. Освітню та науково-дослідну діяльність слід розглядати як взаємопов'язаний процес, в результаті якого студенти здобувають знання, вміння та професійні компетенції, спрямовані на їх особистісний, соціальний та професійний розвиток.

2. Успішність підготовки студентів можлива при реалізації наступних умов: сформованості у випускника вишу готовності до оволодіння професійними компетенціями та прагненням до особистісного та пізнавального розвитку, а у викладача готовності та мотивації до тьюторства даної діяльності; створення інноваційного середовища в рамках професійної підготовки, що забезпечує реалізацію інтегративних процесів освітньої та науково-дослідної діяльності студентів та викладачів; науково-методичне забезпечення виробничої, навчальної та науково-дослідної практики студентів [13].

Подяка. Це дослідження було виконано в рамках грантового конкурсу імені Потаніна для викладачів магістратури «Інклюзивна психологія» (код гранту: 140001164), Росія.

Список використаних джерел:

1. Артемьева Т. В. Формирование понятийного мышления студентов в системе интеллектуально-развивающего обучения / Т. В. Артемьева // Вестник Татарского государственного гуманитарно-педагогического университета. – Казань : Издательство ТГГПУ – 2009. – № 23 (17-18). – С.73-77.
2. Артемьева Т. В. Личностно-психологические детерминанты межличностного взаимопонимания / Т. В. Артемьева // В мире научных открытий – 2010 – №4 (18) – С.71-73.
3. Artemyeva T. V. Humoras a Formof Coping Behavioramong Russian Students – Middle East Journal of Scientific Research 16 (3):348 – 351, 2013
4. Артемьева Т. В. Корреляционные исследования юмора и Я-концепции студентов / Т. В. Артемьева // Проблемы современной психологии: Сборник научных трудов Каменец-Подольского психологического университета шимени Ивана Огиенко, Института психологи им. Г. С. Костюка НАПН Украины / под ред. С. Д. Максименко, Л. А. Онуфриевой. – Вып.24. – Каменец-Подольский : Аксиома, 2014 – С.17-29
5. Артемьева Т. В. Направление и содержание практико

ориентированной деятельности студентов-дефектологов / Т. В. Артемьева // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук, № 12 (71) – 2014 – Часть II – С. 42-45

6. Ахметзянова А. И. Научно-исследовательская деятельность студентов в вузе: учебное пособие. / А. И. Ахметзянова, Т. Ю. Корнийченко– Казань: Казанский университет, 2013. – 63 с.

7. Akhmetzyanova A. I. The development of selfcareskills of children with everemental retardation in the context of Lekoteka // World Applied Sciences Journal 29 (6): 724-727, 2014

8. Akhmetzyanova A. I. Correction of sensorimotor functions of pre-lingual children with cerebralpalsy in the context of Lekoteka // World Applied Sciences Journal 29 (6): 743-746, 2014

9. Kurbanova A. T. Students' abilitiesin explanation andel imination of thin kingbiases // World Applied Sciences Journal 30 (6): 751-756, 2014

10. Маланов С. В. Психологические механизмы теоретического мышления: теория в науке и в учебной деятельности – Йошкар-Ола – 2001.– 260 с.

11. Нигматуллина И. А. Готовность к обучению в течение всей жизни: монография –Изд.: LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co, 2012– С.76.

12. Nigmatullina I. A., Artemyeva T. V. Integration of Education al and Research Activity of the Federal University Students, Studying in the Approach «Special (SpeechPathology) Education» // TheSocialSciences 10(2): 76-80, 2015

13. Нигматуллина И. А. Об интеграции образовательной, самообразовательной и исследовательской деятельности будущих учителей-логопедов / И. А. Нигматуллина, Н. И. Болтакова // Образование и саморазвитие. Научный педагогический и психологический журнал – 2014. – №3 (41) – С.46-50

14. Nigmatullina I. A., Boltakova N. I. Lifelonglearningas a strategicdirection in education alpolicy of modernhighereducational institution.- Strategies for Policy in Scienceand Education, Volume 22, Number 3, 2014.

15. Педагогические инновации в высшем профессиональном образовании: сб. научн. тр./ под ред. Т. С. Савочкиной. – Тверь: Тв.ГУ, 2006. – 144 с.

16. Fajzrahmanova A. T. Onorganization of the inclusiveeducationalen vironmentinhig her educational institutions of the Russian Federation. Life Sci J 2014;11(11s):59-62]

Education of students with speechpathology in federalinstitution of highereducation hass omepeculiarities which arebased on the didactic principle of integration. This integration presupposes that different kinds of activities are usedand the unity of theoretical and practical educational

components is provided, those components which are connected with practical activity – development of work methods, ability to solve social tasks. One of the most important tendencies is the provision of the inter connection between the oral and independent work of students which will help to form readiness for self-education, basis for professional education, ability to enhance competencies.

Key words: educational activity, research activity, special speech pathology education, methods of education

УДК 159.9:316.77

Т. В. Артемьєва, Т. В. Дуткевич

ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНОСТІ АНАЛІЗУ МІЖОСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ У СТУДЕНТІВ

У статті обґрунтовано творчий підхід в якості критерію сформованості аналізу міжособистісних конфліктів та висвітлено емпірично встановлені його рівні у студентів. Студенти переважно на середньому рівні готові до творчого аналізу міжособистісних конфліктів (63,3 %). Натомість, 20,0 % опитаних мають низький рівень сформованості, що несприятливо позначається на подальшому розкортанні й вирішенні конфліктів. Це ставить задачу організації спеціальної роботи з формування у студентів творчого підходу до аналізу міжособистісних конфліктів.

Ключові слова: аналіз, творчий підхід, міжособистісний конфлікт, інди творчості, сформованість, студент.

Зростання кількості конфліктів у суспільстві, в установах та організаціях, зокрема у системі вищої освіти, а також відсутність цілісної системи психологічного супроводу управління конфліктами зумовлює актуальність проблеми сформованості у особистості аналізу конфліктів на різних рівнях їх прояву — особистості, групи, суспільства.

Аналіз міжособистісного конфлікту виступав предметом низки психологічних досліджень (Е. Берн [1], Н. В. Грішина [4], А. Т. Ішмуратов [6], Х. Корнеліус і Ш. Фейр [9], Г. В. Ложкін і П. І. Пов'якель [10], Л. А. Петровська [12], М. М. Рибаківа [14], В. П. Шейнов [15] та ін.). Однак, сформованість аналізу у студентів не виступала предметом окремих досліджень, що й зумовило актуальність презентованої у статті роботи.

Метою даної статті є обґрунтування творчого підходу як критерію сформованості аналізу міжособистісних конфліктів та висвітлення

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

**ВІСНИК
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК 7

Кам'янець-Подільський
2015

ВІСНИК

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІСНКА

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Випуск 7